

Terytorium w prawie międzynarodowym

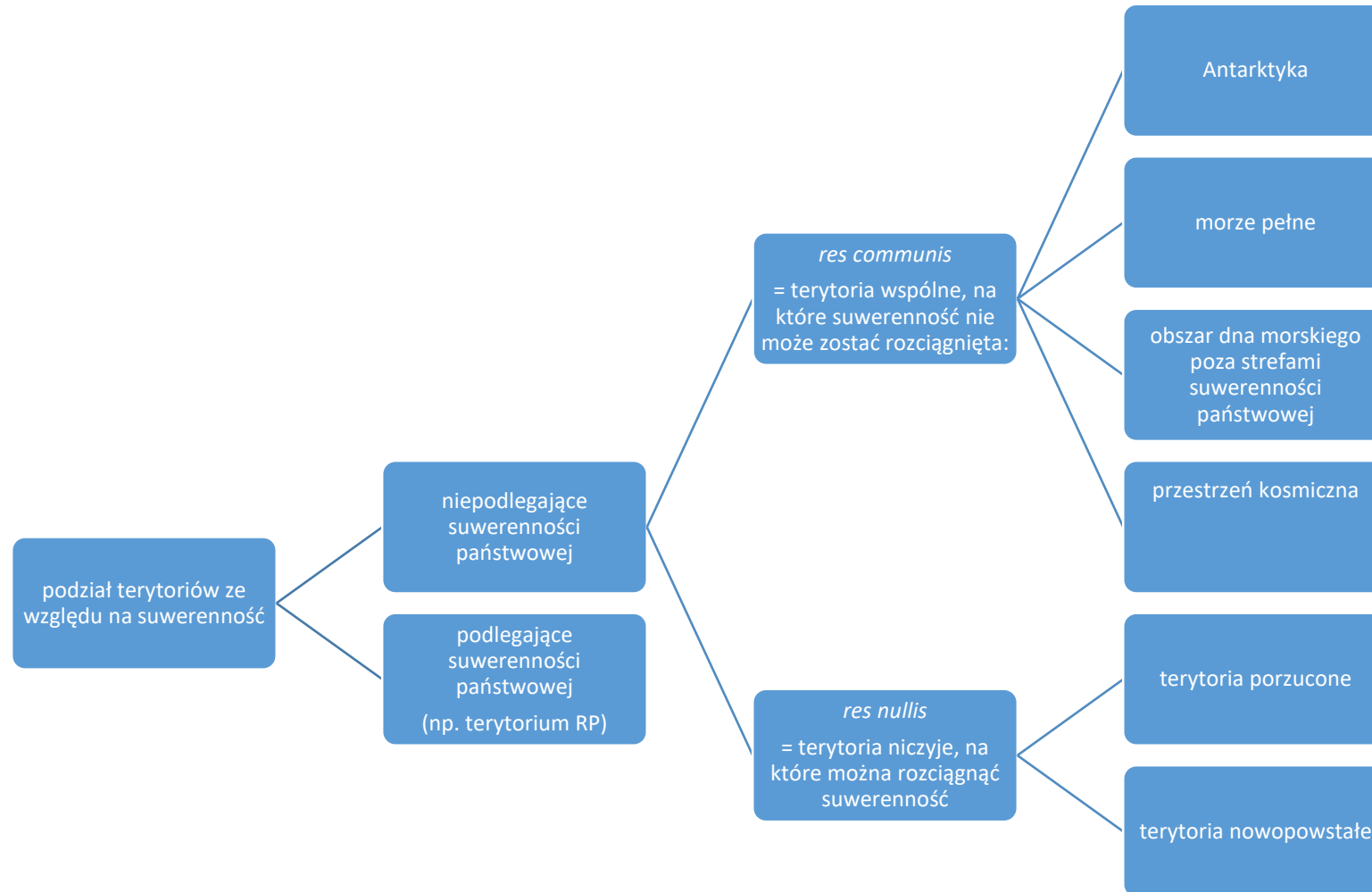
mgr Stefania Kolarz

Katedra Prawa Międzynarodowego i Europejskiego

Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii UWr

stefania.kolarz@uwr.edu.pl

Reżimy terytorialne w PMP

Terytorium państwa

- wycinek powierzchni ziemi, na której państwo wykonuje swoją suwerenność
- nie tylko powierzchnia dwuwymiarowa, ale także przestrzeń powierzchni oraz grunty i wody podziemne, a ponadto wody wewnętrzne oraz morza terytorialne

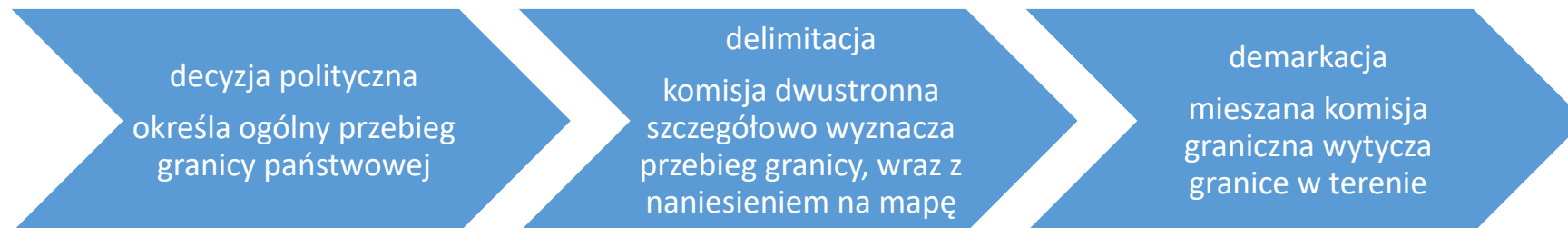
Art. 6 ustawy o ochronie granicy państwowej z 1990 r.:

RP wykonuje swoje zwierzchnictwo nad terytorium lądowym oraz wnętrzem ziemi znajdującym się pod nim, morskimi wodami wewnętrznymi i morzem terytorialnym oraz dnem i wnętrzem ziemi znajdującymi się pod nimi, a także w przestrzeni powietrznej znajdującej się nad terytorium lądowym, morskimi wodami wewnętrznymi i morzem terytorialnym.

- może być rozczłonkowane, np. wyspy (Indonezja), eksklawy (np. Chorwacja, Azerbejdżan)
- nie musi mieć konkretnej nazwy
- terytorium pod okupacją lub którego dokładne granice stanowią przedmiot sporu pozostaje terytorium państwowym

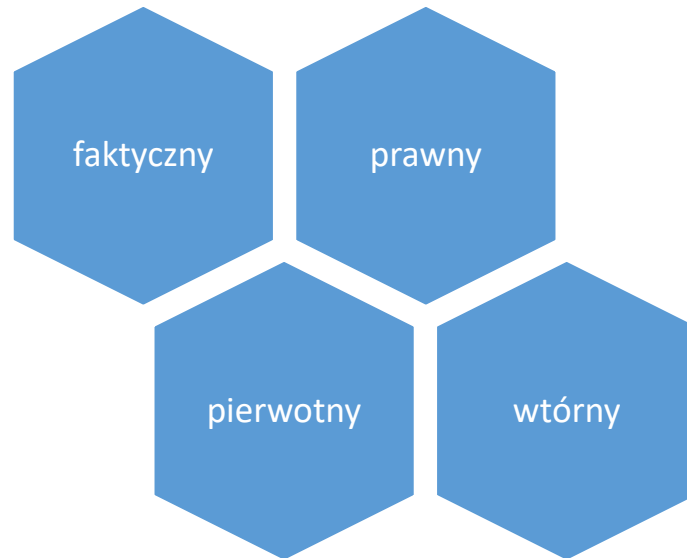
Granica państwowa

- granica państwowa to płaszczyzna pionowa, prostopadła do powierzchni ziemi, oddzielająca terytorium państwowe od innych terytoriów nie podlegających suwerenności żadnego państwa oraz płaszczyzna pozioma oddzielająca przestrzeń powietrzną od przestrzeni kosmicznej
- art. 1 ustawy o ochronie granicy państwowej: Granicą RP, zwaną dalej „granicą państwową”, jest powierzchnia pionowa przechodząca przez linię graniczną, oddzielająca terytorium państwa polskiego od terytoriów innych państw i od morza pełnego. Granica państwowa rozgranicza również przestrzeń powietrzną, wody i wnętrze ziemi.
- ustalenie przebiegu granicy:
 - pionowa = w drodze umowy międzynarodowej pomiędzy sąsiadującymi państwami
 - pozioma = w drodze aktu wewnętrznego państwa z uwzględnieniem zasad PMP
 - *możliwe jest wykształcenie granicy państwowej w drodze zwyczaju międzynarodowego
- etapy wyznaczania przebiegu granicy państwowej:

Tytuł do terytorium

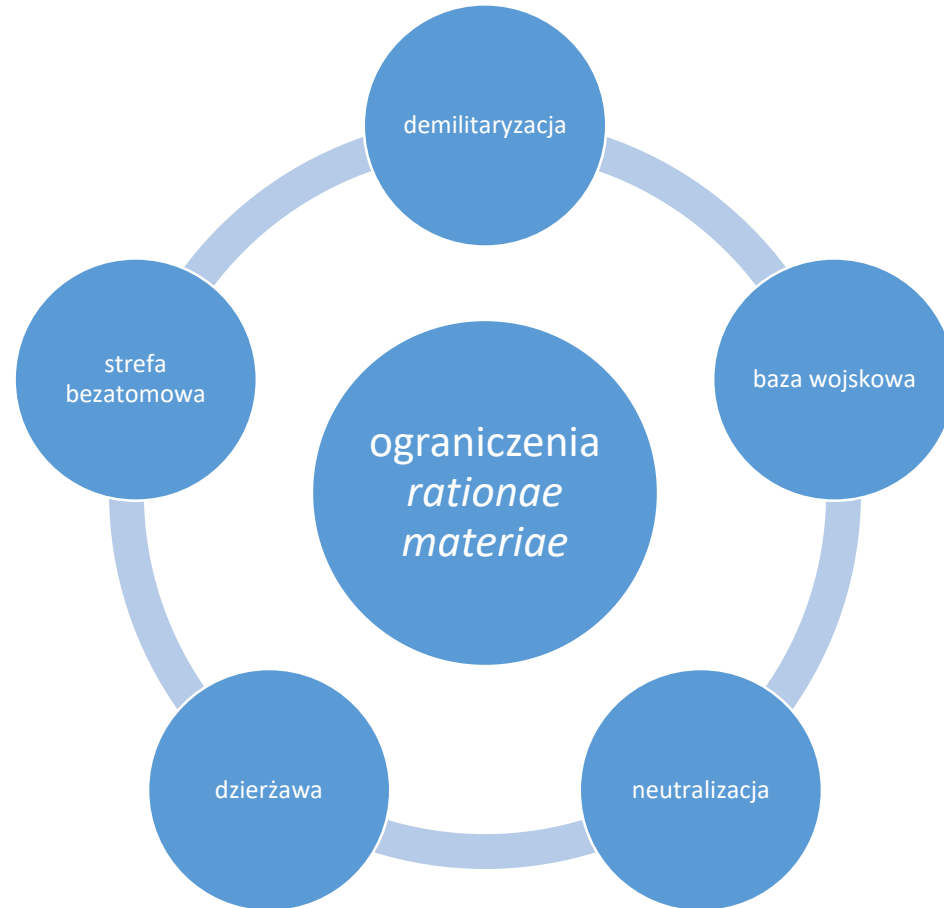
- zgodnie z zasadą efektywności, państwo wykonuje suwerenną władzę nie dlatego, że umożliwia mu to norma prawa międzynarodowego, ale z samego faktu swojego istnienia
- tytuł do terytorium wskazuje na podstawy posiadania przez państwo danego terenu

Zwierzchnictwo terytorialne

- forma wykonywania przez państwo suwerenności na terytorium
- cecha, a nie uprawnienie państwa
- obowiązki wynikające ze zwierzchnictwa terytorialnego
 - zakaz wyrządzania szkód innym państwom
 - zapobieganie w obrębie swojego terytorium przestępstwom przeciwko pokojowi i propagandzie wojennej
 - zakaz używania terytorium w sposób sprzeczny z prawem międzynarodowym w celu wyrządzenia szkody innym krajom
 - zasady dobrosąsiedzkie
- + ograniczenia *rationae personae* i *materiae*

Ograniczenia zwierzchnictwa terytorialnego

Nabycie terytorium w prawie międzynarodowym

Sposoby nabycia terytorium

zgodne z PMP

zakazane
przez PMP

związane z działaniem sił przyrody = przyrost

związane innymi działaniami

zawojowanie

alluvio

avulsio

*alevus
derelictus*

cesja

zawłaszczenie
= efektywna
okupacja

zasiedzenie

adjudykacja
=
przysądzenie

Reżimy terytorialne obszarów podbiegunowych

	Arktyka	Antarktyda
Państwa zainteresowane	Kanada, Rosja, Dania, Norwegia i USA	Argentyna, Australia, Chile, Francja, Norwegia, Nowa Zelandia i Wielka Brytania
Zasada	teoria sektorów	zamrożenie roszczeń
Skutki	ww. Państwa powinny nabyć suwerenność w stosunku do regionów polarnych (w tym lądu i mórz) położonych w trójkącie, którego boki spotykają się na biegunie północnym i stanowią linie będące przedłużeniem wschodnich i zachodnich granic tych państw w stronę bieguna	Traktat Antarktyczny zawarty w Waszyngtonie w 1959: zakaz wysuwania nowych roszczeń w trakcie obowiązywania Traktatu <ul style="list-style-type: none">- wykorzystanie jedynie do celów pokojowych- zakaz wybuchów jądrowych i umieszczania odpadów radioaktywnych- wolność badań naukowych- personel naukowy podlega wyłącznie jurysdykcji państwa obywatelstwa

Status prawny przestrzeni powietrznej

- zasada przylegania

przestrzeń powietrzna ma takie samo położenie prawne, jak terytorium lądowe czy obszar morski, nad którym się znajduje

- konwencja chicagowska [zastąpiła paryską]

- prawo wykonywania nieregularnych lotów bez uprzedniej zgody, jeżeli statek należy do państwa będącego stroną konwencji

- loty regularne tylko za zgodą państwa

- prawo ograniczenia/ zakazania lotów nad całością/ częścią swojego terytorium ze względu na nagłą konieczność lub bezpieczeństwo publiczne

- możliwość utworzenia stref, nad którymi loty są zakazane lub ograniczone

ALE powinny być stosowane bez dyskryminacji, zarówno do własnych, jak i obcych statków

Status prawny przestrzeni kosmicznej i ciał niebieskich

- Komitet ds. Pokojowego Wykorzystywania Przestrzeni Kosmicznej powołany na podstawie rezolucji ZO ONZ nr 1472 z 1959 r.
- zasady
 - 1) przestrzeń kosmiczna, łącznie z Księżycem i innymi ciałami niebieskimi, jest otwarta dla badania i wykorzystywania przez wszystkie państwa, bez dyskryminacji i na zasadzie wolności
 - 2) brak możliwości zawłaszczenia przestrzeni kosmicznej
 - 3) wykorzystywanie w celach pokojowych
 - 4) działanie dla dobra i w interesie wszystkich państw – całej ludzkości
 - 5) działanie zgodnie z zasadami prawa międzynarodowego i KNZ
 - 6) państwo, w rejestrze którego znajduje się wypuszczony w przestrzeń obiekt kosmiczny, zachowuje jurysdykcję i nadzór nad nim i jego załogą
 - 7) astronauta jako wysłanecy ludzkości
 - 8) zasady odpowiedzialności

Wykaz źródeł

- Traktat antraktyczny podpisany 1 grudnia 1959 r. w Waszyngtonie
 - Konwencja o międzynarodowym lotnictwie cywilnym z 1944 r. (konwencja chicagowska)
 - Układ o tranzycie międzynarodowych służb powietrznych
 - Układ o zasadach działalności państw w zakresie badań i użytkowania przestrzeni kosmicznej łącznie z Księżycem i innymi ciałami niebieskimi z 1967 r.
 - ustawie z dnia 12.10.1990 r. o ochronie granicy państwowej
-
- Bierzanek Remigiusz, Symonides Janusz, *Prawo międzynarodowe publiczne*, Warszawa, 2005
 - Czapliński Władysław, Wyrozumska Anna, *Prawo międzynarodowe publiczne. Zagadnienia systemowe*, Warszawa, 2015
 - Shaw Malcolm N., *Prawo międzynarodowe*, Warszawa, 2006
 - Wallace Rebecca M.M., *International law*, Londyn, 2002